

Выкарыстанне ІКТ на факультатыўных занятках «Вытокі роднай мовы» як сродак фарміравання навыка чытання у вучняў 2 класа
Апісанне вопыту педагагічнай дзейнасці

В. І. Майсюк,
настаўнік пачатковых класаў вышэйшай катэгорыі

Аднойчы абраўшы прафесію настаўніка, ўсведамляеш асаблівую, ні з чым непараўнальную адказнасць у сваёй працы. Як стварыць такую абстаноўку, каб маім вучням хацелася вучыцца, развівацца і дзейнічаць? Як зрабіць працэс навучання больш выніковым? Як дапамагчы дзіцяці вырасці паспяховым і культурным?

1. Інфармацыйны блок

1.1. Назва тэмы вопыту

Выкарыстанне ІКТ на факультатыўных занятках «Вытокі роднай мовы» як сродак фарміравання навыка чытання у вучняў 2 класа.

1.2. Актуальнасць вопыту

Практыка паказвае, што большасць дзяцей чытаюць неахвотна і мала. Часта дзіця лічыць чытанне сумным і нецікавым заняткам. Асабліва цяжка даецца вучням беларускае літаратурнае чытанне. Навучанне ў нашай школе вядзецца на рускай мове, што ўскладняе праблему несфарміраванасці маўлення дзяцей на беларускай мове. Вучні не толькі не ўмеюць размаўляць на беларускай мове, але і не разумеюць значэння слоў, выразаў і выказванняў.

Авалоданне паўнацэнным навыкам чытання з'яўляецца ўмовай паспяховага навучання дзіцяці ў школе: ад узроўню яго развіцця залежыць аб'ём часу, які затрачваецца на засваенне вучэбнага матэрыялу, ступень яго разумення. Пакуль малодшыя школьнікі не навучацца чытаць правільна, хутка, асэнсавана, думаць і суперажываць, працэс чытання будзе дастаўляць ім мала

радасці. Чытанне – гэта праца, і праца цяжкая, і зрабіць яе творчай, прадукцыйнай – задача сучаснага настаўніка.

У чым выхад? Як жа дапамагчы вучням справіцца з цяжкасцямі пры навучанні чытанню? Як жа зрабіць урокі чытання цікавымі для ўсіх вучняў?

Мне заўсёды было цікава займацца чымсьці новым, рабіць свае ўрокі інфармацыйна насычанымі, сучаснымі. Выніковасць маёй работы залежыць ад таго, наколькі я змагу зацікавіць дзяцей сваім прадметам, прыцягнуць увагу вучняў, каб яны захацелі атрымліваць прапанаваныя веды. Пошук эфектыўных метадык прывёў мяне да засваення камп'ютарных тэхналогій.

Сучасныя школьнікі большую частку вольнага часу праводзяць за камп'ютарам і іншымі тэхнічнымі сродкамі. Я вырашыла выкарыстаць гэтае захапленне сучасных дзяцей і сумясціць прыемнае з карысным.

Менавіта таму я вырашыла мэтанакіравана працаваць над стварэннем і выкарыстаннем электронных сродкаў навучання, самастойна распрацоўваць іх на падставе дзеючых падручнікаў літаратурнага чытання і вучэбна-метадычнага комплексу для факультатыўных заняткаў «Вытокі роднай мовы».

1.3. Мэты вопыту

У выніку распрацоўкі ўласных камп'ютарных сродкаў навучання на аснове дзеючых школьных падручнікаў я хачу дамагчыся стварэння ўмоў для дасягнення найлепшых вынікаў вучэбнай дзейнасці пры мінімальным выдатках часу, сіл настаўніка, навучэнцаў і максімальным здароўезберажэнні навучэнцаў; павышэння ўзроўню матывацыі навучэнцаў; развіцця навыка чытання ў навучэнцаў.

1.4. Задачы вопыту

Для дасягнення пастаўленых мэт неабходна:

- прааналізаваць матэрыял навучальнага дапаможніка;
- скласці алгарытм выкарыстання ІКТ;
- распрацаваць камп'ютарныя сродкі навучання ў адпаведнасці з матэрыялам падручніка;

□ выявіць вынік выкарыстання ІКТ на факультатыўных занятках «Вытокі роднай мовы».

2. Апісанне тэхналогіі вопыту

2.1. Вядучая ідэя вопыту

Безумоўна, што інфармацыйныя тэхналогіі ў адукацыі набываюць ўсё больш істотнае значэнне: распрацоўваюцца і ўкараняюцца ў адукацыйны працэс самыя разнастайныя камп'ютарныя сродкі навучання. Але, на жаль, прадстаўлены матэрыял некаторых з іх даволі часта далёкі ад школьнай праграмы, эпізядычны альбо не разлічаны на паўрочнае выкарыстанне.

Школьныя метадысты адзначаюць у сучасных навучэнцаў зніжэнне ўзроўню даверу да падручнікаў як да адзіна вернай крыніцы ведаў. Прычын у праблемы некалькі. Гэта і тэхнічнае адставанне школ (вучэбнікі здаюцца дзецям перажыткамі мінулага), і ўяўная даступнасць ведаў у інтэрнэце («Навошта сядзець над кнігай, калі ўсё і так можна знайсці, прачытаць, спампаваць?») [3].

Мне здаецца, што «залатая сярэдзіна» – гэта дзеючыя школьныя падручнікі, матэрыял якіх даступны, лагічны, сістэматызаваны, у спалучэнні з камп'ютарам.

Практыка паказвае, што пры ўмове дыдактычна прадуманага выкарыстання інфармацыйных тэхналогій з улікам патрабаванняў СанПіНаў у межах традыцыйнага ўрока з'яўляюцца неабмежаваныя магчымасці для аптымізацыі адукацыйнага працэсу, для фарміравання навыку чытання і чытацкіх уменняў [2]. Разнастайны ілюстрацыйны матэрыял, мультымедыйныя і інтэрактыўныя мадэлі падымаюць працэс навучання на якасна новы ўзровень. Нельга не ўлічваць і псіхалагічны фактар: сучаснаму дзіцяці цікавей успрымаць інфармацыю менавіта ў такой форме, чым пры дапамозе кніг і табліц. Пры выкарыстанні камп'ютара на ўроку інфармацыя становіцца не статычным малюнкам, а дынамічным відэа- і гукарадам, што значна павышае эфектыўнасць фарміравання чытацкага навыку.

Аднак гатовага прадукту для выкарыстання ў сваёй рабоце па навучанні чытанню на беларускай мове я не знайшла. Таму я і вырашыла сама рэалізаваць задумку стварэння электроннага сродку навучання, які дапаможа ў авалоданні навыкам чытання; стварыць камфортныя ўмовы для навучання, сітуацыі паспяховасці для кожнага вучня; павысіць матывацыю да вучэбнай дзейнасці.

Лічу, што вялікае значэнне маюць асабістыя адносіны настаўніка да роднай мовы, яго ўменне мілагучна гаварыць і цікава расказваць, перадаваць голасам розныя пачуцці, інтанацыі. Настаўнік сам павінен добра валодаць нормамі і тэхнікай маўлення, быць для дзяцей узорам этыкету і мастацкасці маўлення, выражанага слоўнымі сродкамі. Спалучэнне мастацкага слова з нагляднымі выявамі таго, пра што ідзе гаворка ў творы, спрыяе разуменню прачытанага.

Станоўчае стаўленне да чытання пачынаецца з той хвіліны, калі дзіця адчувае сябе ўдзельнікам падзей, якія намалюваны пісьменнікам, калі яму адкрываецца сэнс прачытанага. Як гэтага дасягнуць? У вучэбнай праграме для пачатковых класаў паказана, што «чытанне – ўспрыманне – даследаванне – гэта адзіны працэс асваення мастацкага тэксту – ад чытання да пачуццяў, ад пачуццяў да ўсведамлення прачытанага (ад эмацыянальнага да лагічнага)» [2].

Праца настаўніка па аналізе мастацкага твора стане эфектыўнай толькі ў тым выпадку, калі на ўроку будзе праведзены не проста размова аб нейкім творы, а арганізавана такая гутарка, якая глыбока закране дзіця, прымусіць задумацца пра штосьці новае асабіста для яго.

Інфармацыйна-камунікацыйныя тэхналогіі адыгрываюць вялікую ролю ў павышэнні эфектыўнасці навучання ў пачатковай школе, больш рацыянальным і эканомным выкарыстанні часу і сіл педагога, пашырэнні яго метадычных магчымасцей. Тэхнічнае аснашчэнне нашай школы дазваляе ўсім удзельнікам адукацыйнага працэсу звяртацца да ІКТ як на ўроках, так і ў пазаўрочны час.

Настольнай кнігай для мяне служыць кніга Міхаіла Георгіевіча Зэкава «Інфарматызацыя школьнай адукацыі», у якой акцэнт робіцца на атрыманне школай практычных вынікаў пры інфарматызацыі сістэмы агульнай сярэдняй

адукацыі (зніжэнне нагрузак на настаўнікаў і вучняў, павышэнне эфектыўнасці іх працы, індывідуалізацыя навучальнага працэсу, фарміраванне інфармацыйнай культуры) [6].

Практычныя навыкі стварэння прэзентацый Power Point удасканалююць, абавіраючыся на веды, атрыманыя ад вядучага беларускага педагога Н. І. Запрудскага. Мне блізкая пазіцыя Мікалая Іванавіча, які лічыць, што «ужываючы РР, настаўнік «гуляе» на поле дзяцей, для якіх камп'ютар і ўсё, што з ім звязана, з'яўляецца жаданым і запатрабаваным аб'ектам увагі і дзейнасці» [5, с. 189].

Стварэнне ўласных камп'ютарных сродкаў навучання было б нелагічным без выкарыстання рэсурсаў інтэрнэту. Дзе, у прыватнасці, даецца вызначэнне камп'ютарнага сродку навучання (КСН) як праграмачнага сродку (праграмачнага комплексу) або праграма-тэхнічнага комплексу, прызначанага для рашэння вызначаных педагогічных задач, які мае прадметны змест і арыентаваны на ўзаемадзеянне з навучэнцам [3].

Вызначаны наступныя асноўныя перавагі КСН:

- ✓ магчымасць прадстаўлення ў мультымедычнай форме ўнікальных інфармацыйных матэрыялаў (карцін, відэафрагментаў, гуказапісаў і іншых);
- ✓ магчымасць аўтаматычнай генерацыі вялікага ліку заданняў для кантролю ведаў і ўменняў;
- ✓ стварэнне ўмоў для эфектыўнай рэалізацыі прагрэсіўных псіхалага-педагогічных метадык [2].

Атрыманыя тэарэтычныя веды, наяўнасць неабходных навыкаў дазваляюць мне праводзіць работу ў гэтым кірунку.

Увядзенне камп'ютарных сродкаў навучання ў сваю выкладчыцкую дзейнасць я праводзіла паступова, першапачаткова выкарыстоўваючы іх толькі эпізадычна. Пры гэтым прыйшла да высновы, што ў такім выпадку псіхалагічна навучэнцы ўспрымалі такія ўрокі як шоу, часам забываючы пра сутнасць зместу ўрока, а разглядаючы афармленне, разважаючы, як гэта ўсё зроблена. Таму было прынята рашэнне выкарыстоўваць магчымасці камп'ютара штодзённа і

ненадакучліва. І ўжо чацвёрты год я працую, выкарыстоўваючы сістэму камп'ютарных сродкаў навучання штодзённа.

За час работы я сабрала багатую медыятэку адукацыйных рэсурсаў. Самымі цікавымі і эфектыўнымі, на маю думку, з'яўляюцца ўрокі з прымяненнем аўтарскіх адукацыйных рэсурсаў і электронных сродкаў навучання, распрацаваных з улікам магчымасцей усяго класа.

На аснове дзеючага вучэбна- метадычнага комплексу для факультатыўных заняткаў «Вытокі роднай мовы» аўтараў В. С. Сцяпурка і Т. П. Пукала, зацвержанага Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь, я распрацавала і стварыла мультымедычныя прэзентацыі і відэазапісы з літаратурным матэрыялам да заняткаў (Дадаткі 1, 2).

Кожны мультымедычны рэсурс стварала паэтапна: спачатку адбірала і сістэматызавала дыдактычны матэрыял. Затым падбірала да яго ілюстрацыі, якія робяць прэзентацыі і відэазапісы ўзорам маўлення. Спалучэнне зрокавага і слыхавога ўспрымання твораў дапамагае дзецям зразумець сэнс пачутага, узмацняе адукацыйны эфект.

Прапаную ход падрыхтоўчага этапу правядзення непасрэднай апрацоўкі інфармацыі вучэбна-метадычнага комплексу «Вытокі роднай мовы» і прымянення атрыманых вынікаў дзейнасці на канкрэтным прыкладзе арганізацыі працы:

- 1) вывучэнне матэрыялу вучэбна-метадычнага комплексу;
- 2) вызначэнне напрамкаў камп'ютарнай апрацоўкі інфармацыі:
 - 2.1. ілюстраванне твораў пазнавальнага, апісальнага характару;
 - 2.2. праца па высвятленні значэння слоў (з ужываннем ілюстрацый);
 - 2.3. падача-вывучэнне новага матэрыялу ў выглядзе прэзентацый і відэазапісаў;
 - 2.4. арганізацыя навучальнага трэнінгу для пашырэння слоўнікавага запасу;
 - 2.5. падрыхтоўка тэстаў па тэмах «У садзе», «На агародзе», «У кветніку», «У лузе», «У полі», «У лесе», «Вадаёмы», «У горадзе» для тэматычнага і выніковага кантролю засваення вучэбнага матэрыялу (Дадатак 3).

У выніку праведзенай працы падрыхтаваны матэрыял электроннага дадатку да вучэбна-метадычнага комплексу «Вытокі роднай мовы» мае некалькі раздзелаў: «Заняткі», «Відэазапісы», «Тэсты».

У раздзеле «Заняткі» знаходзяцца 34 прэзентацыі, адпаведныя 34 факультатыўным заняткам «Вытокі роднай мовы» для 2 класа. У якасці прыкладу дэманструю слайды прэзентацыі да ўсіх тэм (Дадатак 1).

Відэазапісы да факультатыўных заняткаў утрымліваюць літаратурны матэрыял, рэкамендаваны аўтарамі-распрацоўшчыкамі вучэбна-метадычнага комплексу В. С. Сцяпурка і Т. П. Пукала «Вытокі роднай мовы», узор правільнага, выразнага чытання. Да іх падабраны ілюстрацыйны матэрыял, які прыцягвае увагу навучэнцаў і пашырае іх круггляд (Дадатак 2).

Выкарыстанне відэазапісаў падабаецца навучэнцам і дазваляе стварыць на ўроках спрыяльны псіхалагічны мікраклімат, што таксама спрыяе засваенню вучэбнага матэрыяла.

Тэсты для тэматычнага і выніковага кантролю засваення вучэбнага матэрыялу дазваляюць выконваць абмеркаванне па пройдзеным раздзелам дынамічна і займальна (Дадатак 3).

2.3. Выніковасць вопыту

Выніковасць і эфектыўнасць выкарыстання вопыту ацэньваю па наступных крытэрыях: павысіўся ўзровень сфарміраванасці навыку чытання, павысілася матывацыя навучэнцаў да вывучэння роднай мовы, назіраецца станоўчая дынаміка актыўнасці вучняў на ўроку.

Заклучэнне

Такім чынам, аналізуючы свой вопыт, прыйшла да высновы, што выкарыстанне ІКТ, эфектыўных метадаў, сродкаў і прыёмаў навучання, умелае спалучэнне традыцыйных падыходаў і сучасных тэхналогій здольны ў значнай ступені садзейнічаць павышэнню ўзроўню сфарміраванасці навыку чытання вучняў, які ў сваю чаргу ўплывае на агульнае развіццё маўлення, развіццё цікавасці да чытання, павышэння паспяховасці.

Прымяненне камп'ютара на ўроку забяспечвае рэалізацыю прынцыпу нагляднасці, дазваляе рацыянальна выкарыстоўваць час, спрыяе спалучэнню традыцыйных форм навучання з нетрадыцыйнымі, што павялічвае цікавасць вучняў да навучання.

Развіццё навыку чытання будзе эфектыўным, калі падабраць цікавы, займальны, яркі матэрыял, ствараць на ўроку сітуацыю поспеху, у сістэме праводзіць практыкаванні на даступным для кожнага вучня ўзроўні. Усё гэта і было пакладзена ў аснову створаных мною прэзентацый і відэаролікаў.

Мультымедычныя прэзентацыі аформлены з улікам узросту вучняў – фоны маляўнічыя, з казачнымі героямі, з сюрпрызнымі момантамі, шрыфт адпавядае патрабаванням. Магчымасці мультымедыя дазваляюць вяртацца да паўторнага выканання заданняў у любы патрэбны час да любой тэмы. Карэкціраваць выразнасць вымаўлення і развіццё артыкуляцыйнага апарату дапаможа артыкуляцыйная гімнастыка, дзе заданні накіраваны на артыкуляцыю галосных і зычных гукаў. У кожнай прэзентацыі прапаноўваецца работа з чыстагаворкамі, скорэгаворкамі, загадкамі.

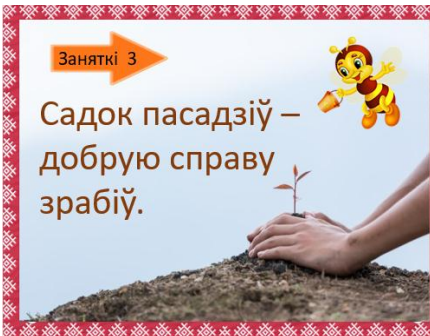
Часта малодшыя школьнікі, якія ўмеюць чытаць словы, не ўсведамляюць значэння самых простых і распаўсюджаных слоў. Прачытаўшы слова, яны не злучаюць яго з прадметам, у свядомасці дзіцяці не ўзнікае вобраз прачытанага. Малюнкi прадметаў, змешчаныя ў прэзентацыях, дапамагаюць вучням чытаць асэнсавана. Створаныя мною прэзентацыі і відэазапісы былі апрабаваны на факультатыўных занятках з маімі вучнямі. Падводзячы вынікі гэтай работы, магу сцвярджаць, што ў класе якасць чытання ўзрасла: паменшылася колькасць памылак, дзеці лепш разумеюць прачытаны тэкст, упэўнена адказваюць на пастаўленыя пытанні. Выкарыстанне ў практыцы распрацаванага мною комплексу ІКТ спрыяе ўдасканаленню тэхнікі чытання.

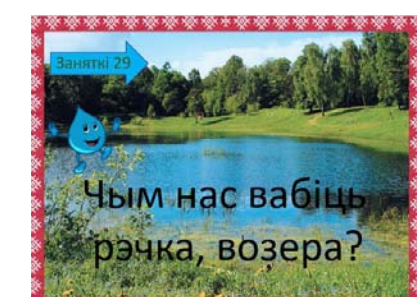
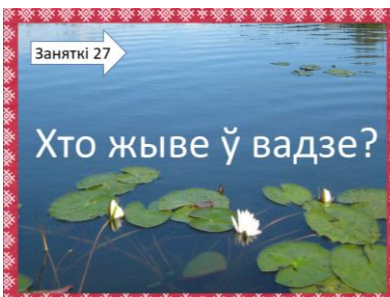
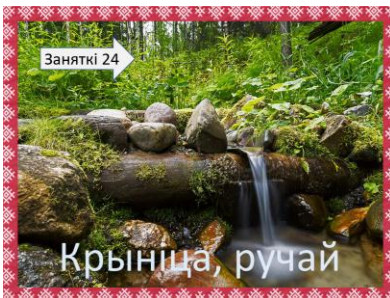
Вопытам сваёй работы па выкарыстанні ІКТ на факультатыўных занятках «Вытокі роднай мовы» дзялілася на пасяджэнні школьнага метадычнага аб'яднання настаўнікаў пачатковых класаў, давала адкрытыя ўрокі для бацькоў сваіх вучняў, настаўнікаў школы. Планую падзяліцца вопытам сваёй работы з

настаўнікамі пачатковых класаў праз навукова-метадычны часопіс «Пачатковая школа».

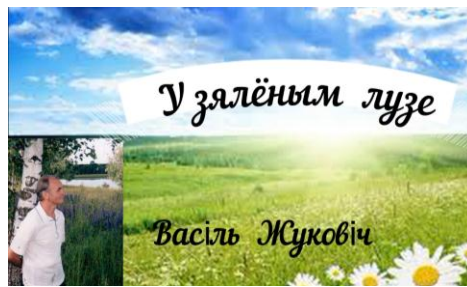
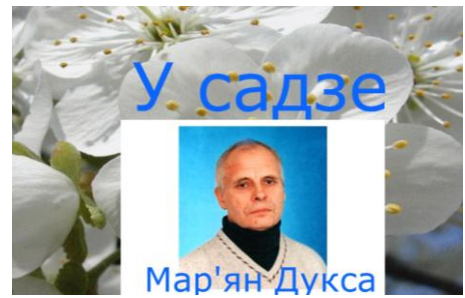
ЛІТАРАТУРА

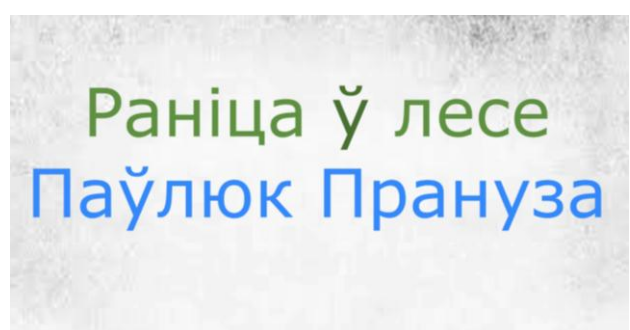
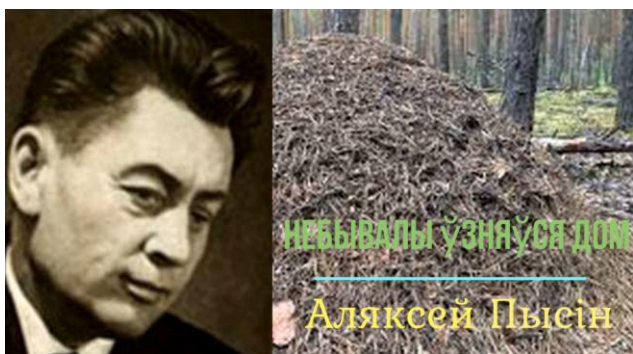
1. **Кодекс Рэспублікі Беларусь аб адукацыі: с змененнямі і дапаўненнямі.** – Мінск: Нацыянальны цэнтр прававой інфармацыі Рэспублікі Беларусь, 2012.
2. **Навучальныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай мовай навучання і выхавання.** – Мінск: Нацыянальны інстытут адукацыі, 2017.
3. **Класіфікацыя камп'ютэрных сродкаў адукацыі.** Асноўныя тыпы праграм, прымяняемых в адукацыі [Электронны рэсурс]. – Режим доступа: <http://5fan.ru/wievjob.php?id=32547>. – Дата доступа: 18.08.2018.
4. **Камп'ютэрныя сродкаў адукацыі** [Электронны рэсурс]. – Режим доступа: <https://mpm.nspu.ru/studentwork/seliverstikova/s0.htm>. – Дата доступа: 20.08.2018.
5. **Запрудский, Н. И.** Современные школьные технологии – 2 / Н. И. Запрудский. – Мінск: Сэр-Вит, 2010.
6. **Зеков, М. Г.** Информатизация школьного образования / Зеков М.Г. – Мінск: Зорны верасень, 2006.

ЖЫВАЯ ВАДА КРЫНІЦ

Уладзімір Ягоўдзік

ПРЫПЯЦЬ І РЫБА МАЛІМОН

Уладзімір Ягоўдзік

Азёрны край

Паводле Віталя Вольскага

РАК-ВУСАЧ ЯКУБ КОЛАС

Шчупак

Міхась Скрыпка

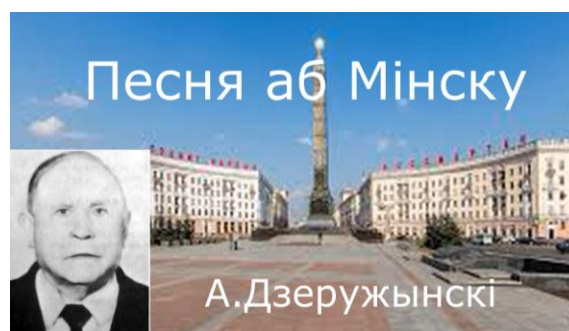
Каля рэчкі Якуб Колас

Пліска

(трясогузка)

Авер'ян Дзеружынскі

Песня аб Мінску

А.Дзеружынскі

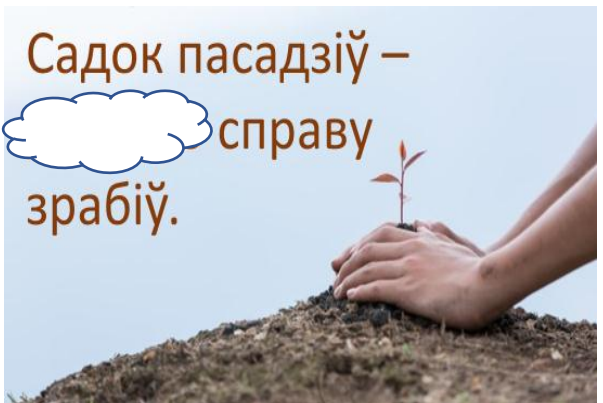
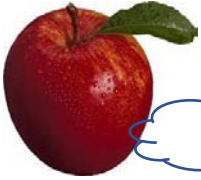
Мінск – сталіца нашай дзяржавы

Тэст да тэмы «У садзе»

Падпішы малюнкi

Садок пасадзіў –
справу
зрабіў.

Тэст да тэмы «На агародзе»

Злучы стрэлкамі словы з адпаведнымі малюнкамі

боб морква агуркі рэпа рэдзька буракі бульба гарох

часнок кабачок баклажан радыс цыбуля кроп салата шчаўе

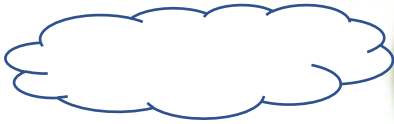
капуста гарбуз насенне сланечнік

П.І. _____

Тэст да тэмы «У кветніку»

Падпішы малюнкi

П.І. _____

Тэст да тэмы «У лузе»

Злучы стрэлкамі словы з адпаведнымі малюнкамі

канюшына рамонак цыкорый званочак люцік дзьмухавец

матылёк конік чмель
драч бусел авадзень
жаба камар

П.І. _____

Тэст да тэмы «У полі»

Аднаві словы

Т · · К · · Р

С · · Л · А

К · · Б · · Н

Э · · В · · · Р

М · Ы ·

П · · А · · Я

Ж · · А

А · · С

Я · · Е · Ь

П · · Н · · А

Г · · Ч · ·

· Ё ·

· А · С

К · · Р · · А

П.І. _____

Тэст да тэмы «У лесе»

Злучы стрэлкамі словы з адпаведнымі малюнкамі

бязроза дуб ліпа асіна рабіна

чаромха ляшчына ядловец шыпшына
суніцы маліна брусніцы касцяніцы
буякі чарніцы

П.І. _____

Тэст да тэмы «У лесе»

Аднаві словы

_____ вік

пад _____

вікі _____

пад _____

вікі _____

_____ кі

_____ кі

р кі

а кі

пя кі

гр ы

ма кі

м р

бл я п а

Злучы стрэлкамі словы з адпаведнымі малюнкамі

алень	куніца	вавёрка	янот	рысь
крумкач	івалга	каралёк	сойка	
крыжадзюбы	цецярук			

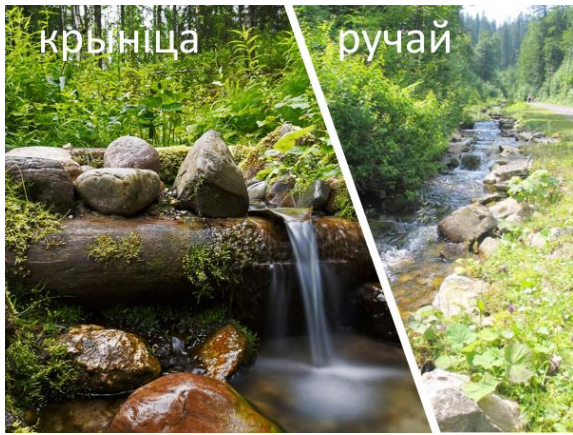
П.І. _____

Тэст да тэмы «Вадаёмы»

Падпішы малюнкi

П.І. _____

Тэст да тэмы «Вадаёмы»

Злучы стрэлкамі словы з адпаведнымі малюнкамі

шчупак язь лінь карась
сом мянтуз
ёрш акунь вугор пачкур

янот выдра бабёр чарапаха
страказа вадамерка вадалюб пływунец
журавель кнігаўка пліска чапля

.I. _____

тэст да тэмы «У горадзе»

Аднаві словы

т _____ с

т _____ й

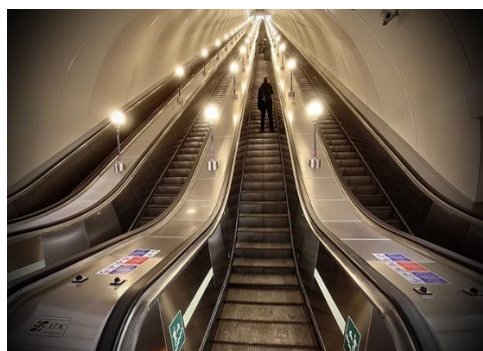
а _____ с

п _____ п _____ д

а _____ я _____ б _____ а

э _____ р

м _____ о

П.І. _____